

Vantaan kaupungin lausunto luonnoksesta esitykseksi eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi.

A. MAAKUNTAUUDISTUKSESSA MAAKUNNILLE SIIRTYVÄT TEHTÄVÄALAT

Tähän hallituksen esitykseen sisältyvät maakuntien tehtävät koostuvat kahdestakymmenestä yhdestä [maakuntalain 6 §:n](#) mukaisesta tehtäväalasta.

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida maakunnalle nyt siirrettäviksi ehdotettavia tehtäviä tehtäväaloittain: kattavatko ehdotukset kaikki tehtäväalan tehtävät, jotka pitäisi siirtää? (1. MAKU II yleisperustelut luvut 2.3- 2.3.21)

Terveysturvajärjestelmä, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (HE 2.3.1)

Ehdotuksen mukaan tehtävät siirretään maakunnalle. Suurilla kaupungeilla tulisi olla mahdollisuus hoitaa tehtävät ja päättää itse, miten tehtävät hoidetaan.

Aluekehittämismääräysten eräät tehtävät (HE 2.3.5)

Elinkeinopolitiikan ja aluekehittämisen vahvistamisessa kaupunkiseutujen ja ministeriöiden suora sopimuskumppanuus on keskeinen väline. Suoran neuvottelumenettelyn toimivuus on varmistettava myös jatkossa. Suurten kaupunkien omien toimien ja verkostojen rooli sekä suora sopiminen valtion kanssa tulee huomioida esityksessä selkeämmin. (kv 27.4.2017)

Maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus (HE 2.3.7)

Maakunnan tehtävänä olisi maakuntauudistuksen jälkeen maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavan laatiminen ja maakunnan suunnittelu. Tätä maakuntalakiesityksen kirjausta on nyt tarkistettu maankäyttö- ja rakennuslain lukuisilla muutoksilla

Maakuntakaavoituksen laatimisen ja hyväksymisen siirtäminen nykyisiltä maakuntien liitoilta perustettaville uusille maakunnille on ongelmallista. Kuntien tai kuntien yhteistoiminnan piiriin kuuluvien maakuntien liittojen päätöksiin syntyvät maakuntakaavat ovat osa kunnallista päätöksentekoa. Omiin vaaleihin perustuva maakunnan liiton päätöksenteko ei ole jatkossa enää osa kuntien yhteistoimintaa. Ehdotuksella kunnallisen päätöksenteon rooli maankäytöstä päätettäessä vähenee ja päätösvaltaa siirretään uudelle tasolle.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen edeltäjät ovat kirjanneet varsinaisen kaavoitustoimen merkittäväksi osaksi kuntien itsehallintoa. Erityisesti kaupungeissa kaavoitustoimi antaa

itsehallinnolle keskeisen sisällön ja se koetaan eräänä merkittävimpänä keinona vaikuttaa kaupungin kehittämiseen ja elinvoimaan.

Maankäytön suunnittelu on tehtävä, joka kuuluu kunnallisen päätöksenteon ja kuntalaisten valitseman valtuuston tarkoituksenmukaisuusharkinnan ytimeen. Maakunnallisten tavoitteiden asettaminen etusijalle suhteessa kunnan kaavoitustoimen tavoitteisiin on ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon vakiintuneeksi koetun sisällön kanssa. Esitys heikentää myös kunnan asemaa alueensa elinvoiman edistäjänä.

Esityksessä jää ilmaan maakunnan uusi rooli alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen (8§, 19§) edistäjänä kunnissa.

Esitykset maankäyttö- ja rakennuslain muutoksiksi eivät ole ratkaisseet maakunnan asemaa kaavoitusjärjestelmässä. Tätä ongelmaa ei poista maakuntakaavan laatimista varten (27 §) esitetty kuntien ja maakunnan yhteistyöryhmä ja vielä vähemmän uudeksi muokattu viranomaisneuvottelu kunnan tai kuntaryhmän kanssa (66§). Esityksessä tunnustetaan maakunnan muuttunut rooli poistamalla kaavan viranomaistoiminnan ohjausvaikutus (32§). Maakunta ei ole siten toimivaltainen valtion tavoitteiden tai sitoumusten välittäjänä, vaan siihen soveltuu paremmin valtion ja keskeisten kaupunkiseutujen välille sovittu MAL (maankäytön, asumisen ja liikenteen) sopimusyhteistyö.

Lakiesityksen voimaantulosäädösten perusteluissa on pohdittu lain perustuslainmukaisuutta kuntien itsehallinnon kannalta. Esityksessä on todettu, että maakuntakaavan aluevarauksia voidaan osoittaa vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi on tarpeen. Tätä rajausta on syytä vielä tarkentaa. Luonnos herättää myös kysymyksen maakunnan roolista. Miten lain perustelujen mukaan itsehallinnollisena pidetty maakunta voi edistää valtakunnallisia maankäytön tavoitteita?

Muut huomiot maakunnille siirtyvien tehtäväalojen osalta

Ehdotuksen mukaan kunta tai maakunta antaisi erityisryhmien asunto-olojen parantamisesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun lausunnon avustuksen myöntämisestä. Maakunta antaisi lausunnon silloin, kun avustuksen kohteena on rakennus, joka on tarkoitettu erityisryhmälle, jonka asumispalveluiden järjestäminen kuuluu maakunnan vastuulle. Muussa tapauksessa lausunnon antaisi sijaintikunta.

Lausuntojen jakautuminen kahdelle viranomaiselle ei ole perusteltua. Kunnalla on paras näkemys hankkeiden yhteensopivuudesta palveluihin, yhteiskuntarakentamiseen ja kunnan alueen asumisolojen kokonaisuuteen.

C. MAAKUNTAUUDISTUSTA JA VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUELLEENORGANISOINTIA KOSKEVA VOIMAANPANOLAKI SEKÄ ERITYISLAKIEN MUUTOKSET

Kohta 4. Tässä voit kommentoida hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien

uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (6. Voimaannpanolaki): Muutos- ja korjausehdotuksia voimaannanolain pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Luku 3 Henkilöstöä koskevat säännökset (8-10 §)

Henkilöstöä koskevat säännösluonnokset vastaavat pääosin maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon voimaannanolakiluonnoksen (HE 15/2017) säännöksiä.

Henkilöstön asemaa ja siirtymistä koskevat säännökset ovat pääosin asianmukaisia.

Henkilöstön siirtymistä ja asemaa koskevissa säännöksissä olevia määräaikoja, kuten muitakin esitysluonnoksen määräaikoja, on arvioitava uudelleen, mikäli uudistuksen täytäntöönpanoaikataulu viivästyy suunnitellusta tai käy ilmi, että täytäntöönpanoa ei voida toteuttaa ehdotetussa aikataulussa.

Oikeudesta lisäeläketurvaan tulee huolehtia siihen oikeutettujen henkilöiden osalta siitä riippumatta, miten maakunta palvelunsa järjestää. Oikeudenmenetyksiä ei saa syntyä kunnista siirtyvälle henkilöstölle sen johdosta, että toimintoja tai henkilöstöä siirretään maakunnan tai sen yhtiöiden välillä. Tällä hetkellä ei ole vielä varmuudella tiedossa, mikä osa henkilöstä siirtyy maakunnasta maakunnan perustamien yhtiöiden palvelukseen. Varmuudella ei myöskään tiedetä, minkä eläkejärjestelmän piiriin perustettavat yhtiöt aikanaan tulevat kuulumaan.

Luku 4 Omaisuusjärjestelyt (11-26 §)

Ehdotuksen mukaan laissa tarkoitettujen, maakunnalle siirtyvien toimintojen hoitamiseksi käytössä olevat toimitilat siirtyvät maakunnan hallintaan, jos maakunta ja kunta eivät toisin sovi. Osapuolten välille solmitaan vuokrasopimus siten, että se on voimassa vähintään 31 päivään joulukuuta 2021.

Omaisuuksien siirtäminen vastikkeettomasti kunnilta tai lakisääteisiltä kuntayhtymiltä maakunnille ei hyväksyttävää. Omaisuudesta tulee maksaa kunnalle käypä vuokra tai korvaus.

Vuokran määräytymisestä annetaan tarkempia määräyksiä valtioneuvoston asetuksella. Vuokratason tarkistaminen tulee sitoa kiinteistöjen ylläpidon kustannusindeksiin asianmukaisen kustannuskehityksen seuraamiseksi. Asetuksessa tulee lisäksi huomioida valinnanvapausjärjestelmästä ja kiinteistöjen hallinnasta aiheutuvat arvonlisäveroseuraamukset. Sisäisiin vuokriin ei sisälly arvonlisäveroa. Mikäli kiinteistöjen siirtäminen maakuntien omistamalla toimitilayhtiölle vaikuttaa muuttuvasta arvonlisäverotuksesta ja vähennysoikeudesta johtuen vuokranantajan kustannuksiin, tulee ne kompensoida vuokranantajalle.

Maa- ja metsätalousministeriö, 72 lakiehdotusta, luku 1.3 (lakiehdotukset 1-72)

29 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

§ 44 Maakunta

Lakiluonnoksen mukaan maakunta huolehtii sivutuotelain mukaisista tehtävistä. Tehtäviä hoitava viranomaisen eli maakunnan eläinlääkäri olisi hyvä mainita nykyllä lainsäädännön mukaisesti suoraan

sivutuotelain mukaisena viranomaisena, koska merkittävä osa sivutuotevalvonnan tehtävistä vaatii virkaeläinlääkäriä.

31 Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

35 § Maakunta ja 36 § poliisi

Lakiluonnoksen mukaan maakunta huolehtii eläinsuojelulain mukaisista tehtävistä. Luonnoksesta puuttuu kuvaus toimivallan siirrosta maakunnalta viranhaltijoille ja eläinsuojeluvalvonnan henkilöstöä koskevat pätevyysvaatimukset. Lakiehdotus on ongelmallinen tulevan maakunnan eläinsuojeluvalvonnan viranhaltijoiden osalta. Maakunta voi delegoida tehtävänsä mutta delegointitapa on jätetty avoimeksi, mikä voi johtaa kirjavaan käytäntöön eri maakunnissa. Eläinsuojeluvalvonassa pakkokeinojen osuus on merkittävä ja toimivallan tulisi olla mahdollisimman selkeä.

Luonnoksen mukaan valvontaviranomaisista poistettaisiin kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija. Eläinsuojeluvalvonta on nykyisin valtion kunnille korvaama tehtävä, jota hoitavat valvontaeläinlääkärit. Valtion korvaukset ovat koskeneet vain valvontaeläinlääkäreitä, mistä johtuen kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat eivät ole enää osallistuneet eläinsuojeluvalvontaan. Muut kuin valtion korvaamat kunnaneläinlääkärit ovat tehneet eläinsuojeluvalvontaan liittyvää työtä, jota ei ole erikseen korvattu (ohjaus, suunnittelu, raportointi). Myös tämä tulisi huomioida maakunnan toiminnaksi suunnitellun eläinsuojeluvalvonnan resursseissa.

Jos tehtävät siirretään vain maakunnalle, tulee eläinsuojelulain mukainen päätäntävalta delegoida erikseen viranhaltijoille, kun nyt päätäntävalta on suoraan valvontaeläinlääkäreillä. Eläinsuojeluvalvonassa on paljon eläinsuojelulain 44 § mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä (erityisesti tilapäisen hoidon hankkiminen lemmikkieläimille). Kiireelliset viranhaltijapäätökset tehdään pääsääntöisesti tarkastuksen yhteydessä, mikä on ollut toimiva menettely. Osa eläinsuojeluvalvonnan asiakkaista on huonosti tavoitettavissa ja vailla vakinaista osoitetta. Maakunnan eläinlääkäri tulisi nimetä eläinsuojeluviranomaiseksi myös tulevassa eläinsuojelulaissa.

Maakunnan eläinsuojeluvalvontaa käytännössä suorittava virkamies eli maakunnan virkaeläinlääkäri tulee määritellä jo lainsäädännössä. Eläinten hyvinvointia, terveydentilaa ja pitopaikan eläinlajikohtaisia vaatimuksia pystyy parhaiten arvioimaan eläinlääkärin koulutuksen saanut henkilö.

Lakiluonnoksen mukaan maakunnan tulisi järjestää eläinsuojeluvalvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella. Lakiperusteluissa on mainittu, että maakuntien harkittavaksi jäisi, järjestäisivätkö ne päivystyksen yksin vai yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa. Pääkaupunkiseudulla ei ole tähän asti ollut eläinsuojelupäivystystä eikä sille ole koettu olevan tarvetta. Poliisi on tähän asti hoitanut virka-ajan ulkopuolella erityisen kiireelliset tehtävät ja toimittanut eläimet löytöeläintalolle saamaan väliaikaista hoitoa. Virkaeläinlääkäri on jatkanut asian selvittämistä virka-aikana, mikä on todettu toimivaksi ja riittäväksi toimintatavaksi. Resursseja ei ole järkevää lisätä jatkossakaan virka-ajan ulkopuolisiin tehtäviin, jotka ovat hoituneet tähän asti nykyisillä resursseilla virka-aikana. Uusi velvoite eläinsuojelupäivystyksestä tulisikin poistaa. Jos velvoite toteutetaan, tulee riittävään resurssien lisäämiseen ja rahoitukseen varautua. Pääkaupunkiseudulla ympärivuorokautiseen eläinsuojelupäivystykseen tarvitaan kaksinkolminkertainen määrä virkaeläinlääkäreitä nykyiseen verrattuna. Tarkastuksille tarvitaan lisäksi turvallisuuden vuoksi toinen henkilö mukaan.

32 Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

25 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunnan on järjestettävä eläinten kuljetusten valvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella. Eläinten kuljetusten valvonta on hoidettu nykyisin aluehallintovirastojen eläinlääkäreiden toimesta. Perustelujen mukaan päivystys voitaisiin yhdistää eläintauti- ja eläinsuojelulakiin liittyvään päivystykseen. Oletettavasti tehtäviä ovat esim. eläinkuljetusajoneuvoihin liittyvät liikenneonnettomuudet, joissa eläimiä on jouduttu lopettamaan tai järjestämään tilapäistä hoitoa. Näitä tehtäviä on kuitenkin harvoin ja niissä joudutaan jatkossakin toimimaan tapauskohtaista harkintaa käyttäen. Uusi velvoite eläinten kuljetuksen valvonnasta virka-ajan ulkopuolella tulee poistaa. Jos velvoite toteutetaan, tulee riittävään resurssien lisäämiseen ja rahoitukseen varautua.

37 Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Lakiesityksestä on poistettu nykyisen eläinlääkintähuoltolain 16 § (kunnaneläinlääkärin virka). Nykyistä vastaava pykälä tulee sisällyttää tulevaan lakiin eli maakunnassa tulee olla riittävä määrä virkaeläinlääkäreitä hoitamaan kyseessä olevan lain tehtäviä. Maakunnan eläinlääkäripalveluja tuottavien eläinlääkärien tulee olla virassa, jotta he voivat osallistua virkatehtävien, kuten kiireellisten eläintautipurkausten ja eläinsuojelutapausten hoitamiseen.

11 § Peruseläinlääkäripalvelut

Lakiluonnoksen mukaan maakunnan tarjotessa peruseläinlääkäripalvelua kilpailutilanteessa markkinoilla se voisi yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä hoitaa tehtävää omana toimintanaan edellyttäen, että palvelusta peritään 21 §:ssä tarkoitettuja maksuja (ns. klinikkamaksut) ja ettei toimintaan sovelleta, mitä 22 §:ssä (ns. subventiot) säädetään. Ehdotettu toimintatapa on hyvä ja toivottava. Sillä varmistetaan eläinlääkäripalvelujen saatavuus koko Suomessa sekä varmistetaan osaltaan kattavan eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan jatkuminen Suomessa. Mikäli pykälän tarkoitus on mahdollistaa peruseläinlääkäripalvelujen tuottaminen alueilla, joissa on tarjolla yksityistä palvelua, tulee pykälän tekstiä muokata selkeämmäksi.

39 Laki eläintautilain muuttamisesta

85 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunta vastaa eläintautilain mukaisista tehtävistä maakunnan alueella. Päätösvalta tulee määritellä suoraan maakunnan virkaeläinlääkärille voimassa olevan eläintautilain mukaisesti, jotta eläintautivalvonnan käytännön työstä vastaavat jatkossakin ammattitaitoiset, ammattiin koulutetut eläinlääkärit. Päätöksenteon tulee olla kentällä sujuvaa ja tarvittaviin toimenpiteisiin on voitava ryhtyä viipymättä.

Luonnoksen mukaan maakunnan on järjestettävä helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien torjuntaan ja tautitilanteen selvittämiseen sekä eläinten ja tuotteiden jäsenvaltioiden välisten siirtojen ja viennin valvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoitaminen myös virka-ajan ulkopuolella. Perusteluissa on mainittu tarve lemmikkieläinten tuonnin valvontaan. Perustelujen mukaan valvonnan tilanne on pääkaupunkiseudulla jo muodostunut ongelmalliseksi. Myös viennin valvontaa katsotaan tarpeelliseksi hoitaa viikonloppuna.

Vantaalla ja muualla pääkaupunkiseudulla eläintautivalvonta painottuu lemmikkieläinten laittomaan maahantuontiin ja vientitodistusten myöntämiseen. Eläinten vienti vaatii etukäteisvalmistelua eikä vientitodistuksen tarve tule yllättäen. Tarvittaessa vientitodistuksia on myönnetty erityistilanteissa myös virka-ajan ulkopuolella, mutta näitä tilanteita on ollut erittäin harvoin. Tehtävät on voitu hoitaa ylityömääräyksen ilman erillistä päivystystä.

Nykyisin koko Suomessa on kaksi päivystävää läänineläinlääkäriä liittyen vakaviin eläintauteihin varautumiseen. Järjestelmä on ollut riittävä eikä eläintautipäivystystä pitäisi laajentaa nykyisestä, ellei siihen ole käytettävissä nykyistä selvästi enemmän resursseja.

55 Laki elintarvikelain muuttamisesta

Luonnoksessa ehdotetaan ensisaapumisvalvontaa koskevan pykälän kumoamista. Muutos on tarpeellinen, koska nykyinen ensisaapumisvalvontajärjestelmä on hallinnollisesti raskas ja huonosti toimiva. Käytännön valvontaan liittyvien tehtävien, kuten ensisaapumistoiminnan ilmoitusten käsittelyn, eräilmoitusten vastaanottamisen ja tarkastusten tulisi olla yhden viranomaisen vastuulla, jotta valvontaa voitaisiin tehdä riskiperusteisesti.

Myös elintarvikelain kiireellisiä toimia koskeva 63 § esitetään kumottavaksi. Vastaava oikeus kiireellisiin toimiin ryhtymiseen viranhaltijatasolla tarvitaan jatkossakin, jotta vakaviin elintarvikevaaratilanteisiin voidaan puuttua viipymättä.

31 § Maakunta

Luonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava toimialueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin tässä laissa säädetään. Terveystensuojelulakiluonnoksen mukaan maakunnan terveystensuojeluun kuuluvista tehtävistä puolestaan huolehtii maakunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (maakunnan terveystensuojeluviranomainen). Maakuntavaltuusto voi antaa maakunnan terveystensuojeluviranomaiselle oikeuden siirtää toimivaltaansa edelleen alaiselleen viranhaltijalle tai jaostolle. Maakunnan terveystensuojeluviranomaisella ei kuitenkaan ole oikeutta siirtää 6 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle. Vastaava muotoilu pitäisi sisällyttää elintarvikelakiin. Elintarvike- ja terveystensuojelulain mukaisilla tehtävillä on keskenään paljon yhtymäkohtia ja tehtävä on nykyisin hoidettu kunnissa samassa toimielimessä. Hallinnollisten käytäntöjen pitäisi olla tältä osin yhteneviä ja nykyinen tapa, jossa kunnan elintarvikevalvontaviranomainen on määritelty, on ollut toimiva.

Sosiaali- ja terveystensministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 1.6 (lakiehdotukset 1-4) ja luku 2.9 (lakiehdotukset 1-10)

1 Laki lääkelain muuttamisesta

54 a-e § Nikotiinivalmisteet

Lääkelaisissa (54 a-e §) ei ole mainintaa valvontaa tekevän viranhaltijan pätevydestä. Lääkelakia on tältä osin tarpeen tarkistaa vastaamaan esimerkiksi terveystensuojelu- ja elintarvikelakia.

2 Laki terveystensuojelulain muuttamisesta

6 § Maakunnan terveystensuojelutehtävät

Lakiehdotuksen 6 §:ssä todetaan, että ”*valtion lupa- ja valvontavirasto nimeää ne Suomen satamat, joissa kunnan terveystensuojeluviranomaisen tulee tarkastaa alukset*”. Ehdotuksessa lienee virhe ja se on syytä korjata tarkoittamaan maakunnan terveystensuojeluviranomaista.

7 § Maakunnan terveystensuojeluviranomainen

Valvontaviranomainen on määritelty eri laeissa eri tavoin. Esimerkiksi elintarvikelaissa (6 §) todetaan, että tässä laissa tarkoitetaan valvontaviranomaisella tämän lain mukaisista valvontatehtävistä huolehtivia valtion viranomaisia ja maakuntaa. Terveysturvajululaissa (7 §) puolestaan todetaan, että maakunnan terveysturvajeluun kuuluvista tehtävistä huolehtii maakunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (maakunnan terveysturvajeluviranomainen). Viranomainen on syytä määritellä kaikissa ympäristöterveydenhuoltoa koskevilla laeilla samalla tavoin.

3 Laki tupakkalain muuttamisesta

Viranhaltijan pätevyys

Tupakkalakiluonnoksessa ei ole mainintaa valvontaa tekevän viranhaltijan pätevyydestä. Tupakkalakia on tältä osin tarpeen tarkistaa vastaamaan esimerkiksi terveysturvajelu- ja elintarvikelakia.

91 § Tupakkalain valvontamaksut

Valvontamaksujen alentaminen ei ole tupakkalain tavoitteiden mukaista eikä tasapuolista toimijoita kohtaan, jotka ovat useissa kunnissa maksaneet vuonna 2017 myyntipistettä kohti 500 euroa tai 1000 euroa, jos myynnissä on ollut myös nikotiininesteitä. Valvontamaksujen alentaminen esitetyllä tavalla ei tue tavoitetta vähentää myyntipisteiden ja –paikkojen määrää.

Pykälän mukainen määrittely ei ota huomioon tilannetta, jossa toimija on hakenut uuden tupakkalain mukaisen luvan tupakkatuotteiden tai nikotiininesteiden myyntiin, mutta ottaakin myöhemmin myyntiin molemmat tuoteryhmät. Tällöin toiminnan muutoksesta ei voitaisi periä maksua.

Ehdotuksessa todetaan, että jos lupa tai ilmoitus koskee määräaikaista toimintaa, maakunta perii toiminnan kestoon suhteutetun valvontamaksun. Määräaikainen myynti aiheuttaa viranomaiselle yleensä yhtä suuren työmäärän kuin koko vuoden myynti, joten tältä osin maksut tulee pitää nykyisen kaltaisina. Mikäli esitys jää lakitekstiin, tulee suhteutettu maksu määritellä.

Ehdotuksessa todetaan, että jos toistaiseksi voimassa oleva vähittäismyyntilupa myönnetään tai toistaiseksi jatkuvaa toimintaa koskeva tukkumyynti-ilmoitus tehdään kesken vuoden, maakunta ei peri valvontamaksua kyseiseltä vuodelta. Ensimmäisenä vuonna uuteen toimijaan saattaa kohdistua paljonkin valvontatoimenpiteitä, joten ensimmäisen vuoden maksuttomuus ei ole perusteltua. Monet myyntipaikat vaihtavat myös omistajaa/y-tunnusta usein ja tämä mahdollistaa valvontamaksun välttämisen haettaessa uutta lupaa tammikuun alussa, joka sitten peruutetaan joulukuun lopulla.

Ympäristöministeriö, 26 lakiehdotusta, luku 1.7 (lakiehdotukset 1-8) ja luku 2.10 (lakiehdotukset 1-18)

Asuntotoimen lait (laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi, laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta, aravarajoituslaki)

Esityksissä on ehdotettu lähinnä kuntien nykyisten lausuntomenettelyjen siirtämistä erityisryhmien osalta ensisijaisesti maakunnan tehtäväksi. Tätä on perusteltu sillä, että erityisryhmien asuntopalveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnalle. Lausuttavana olevassa esityksessä tai muissa maakuntauudistukseen tai sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvissä ehdotuksissa ei ole laajemmin tarkasteltu

erityisryhmien asuntopalveluiden järjestämistä nyt muuttuvassa tilanteessa. Tämä tarkastelu tulisi nyt viimeistään tehdä ja harkita vielä kerran tarkoituksenmukainen lainsäädäntö.

Lausuttavana olevasta lainsäädännöstä tai aiemmin lausuttavana olleesta lainsäädäntökokonaisuudesta ei käy asumisen järjestämisen tehtäväalueella tyhjentävästi ilmi työnjako kunnan ja maakunnan välillä. Eri tukijärjestelmien soveltuvuus on myös epäselvää.

Keskeinen puute on uuden lainsäädännön mukaisen valinnanvapauden sekä kuntien toteuttaman erityisryhmien ARA-asuntokannan toteutuksen välinen ristiriita. Kunta on toiminut tiloissa usein välivuokraajana.

Välittömänä vaikutuksena on vanhusten ja vammaisten asuntokulujen merkittävä nousu, koska muutoksella toteutettava vuokrasuhteiden siirto Maakuntien Tilakeskus osakeyhtiölle poistaa mahdollisuuden arvonlisäverottomaan vuokratasoon niin näiden asumispalveluiden investoinneissa kuin hoitokuluissakin. Samoin välivuokramallin muutos ilman lainsäädäntömuutosta edellyttää nähtävästi saatujen ALV-vähennysten palautusta.

Koko järjestelmän kannalta perusteellisempi ristiriita on kuitenkin siinä, että ARA-lainsäädännöllä on kehitetty erityisryhmien asuntopalveluja pitkäjänteisesti ja asumisen laatutasoon panostaen. Nämä tavoitteet sitovat vuokranantajia vuosikymmeniksi eteenpäin. Nyt voimaan astuva valinnanvapauslainsäädäntö asettaa kyseenalaiseksi jo tehdyt investoinnit ja on jo vaarantanut erityisryhmien uusien asuntopalveluiden toteuttamisen.

Erityisryhmien asuntopalveluissa tulisi kuitenkin turvata nykyisen ja tulevan ARA-asuntokannan rooli keskeisenä erityisryhmien asuntopalveluiden toteuttajana.

Koko ARA-lainsäädäntö on nyt syytä arvioida uudelleen uudessa tilanteessa.